

בני דוד עלי

מכינה ישיבתית לצה"ל | ישיבה לבוגרי צבא | ישיבה גבוהה

יב' שבט התש"ע

-שכתוב-

בס"ד

בניית האמון בארץ ישראל

במציאות שלנו כיום, כשיש לחצים מבית ומחוץ, צריך לרענן ולחזק את התודעה שלנו לגבי ארץ ישראל ואהבתה, להתחזק בתפילה למען ארץ ישראל. צריך להעמיד את הדברים בצורה ברורה: הישיבה בארצנו היא מאוד חוקית, משום שריבוננו של עולם החליט שזוהי ארצנו! איננו קוראים את פרשיית המרגלים במסגרת פרשיות השבוע בכדי לרענן את הזיכרון, אלא בכדי להיות עם משה, עם כלב ועם יהושע בלב וברצון, בכדי לחזק את המודעות והחשיבות. ישנן טעויות שיש לשים לב אליהן: ישנה תפיסה טועה הרואה בארץ ישראל עניין של זכויות, כלומר, אם נהיה זכאים מבחינת מעשינו – מגיע לנו לזכות א"י. נכון שלפעמים ד' מחנך אותנו ואומר שלא נקבלה אם לא נהיה זכאים, אבל באמת זה לא משהו עקרוני, כי את ארץ ישראל קיבלנו במתנה. מתנה זה לא עניין שתלוי בזכויות, אלא מתנה זה מתנה. אומרת הגמרא¹ ששלוש מתנות טובות ניתנו לישראל, ואחת מהן היא ארץ ישראל. מסביר הרב חרל"פ שזאת הייתה טעות המרגלים, שחשבו שירושתנו את ארץ ישראל תלויה בשאלה אם אנו זכאים או לא, אם אנו עושים מעשים טובים – נזכה, ולא – לא נזכה. וזו טעות, כי ארץ ישראל ניתנה לנו במתנה, ואם רוצים לזכות בארץ ישראל צריך להבין שזו מתנת חנם, וכך אפשר להבין את עניין ישיבתנו בארץ ישראל. ארץ ישראל דומה בכך לתורה, שגם היא אחת משלושת המתנות שנתן הקב"ה לישראל,² וכל אחד יכול לבוא ולקחת חלק בלימוד התורה, ואין זה תלוי בשאלה אם אנו ראויים או לא, משום שזה מתנה!

אין לכפור כלל בזכותם של ישראל לקבל חלק בארץ ישראל! ישראל תמיד ראויים לארץ ישראל מצד קדושתם, ולמי שיש פקפוק בקדושת ישראל – יש גם פקפוק בקדושת ארץ ישראל. המרגלים חטאו בעצם הטלת הספק שמא ישראל אינם ראויים לנחול את הארץ מפני שאינם צדיקים, ומזה הגיעו אפילו לכפירה בקב"ה. א"י היא מתנה, ובמתנות לא מזלזלים, והמזלזל בארץ ישראל מזלזל במתנת ד'. אומרים חז"ל, שאפילו בדבר קטן אסור לזלזל בארץ ישראל, עד כדי כך שיש אפילו ביקורת כלפי משה על כך שלא הודה בארצו, שהרי בנות יתרו אמרו שהוא "איש מצרי", ומשה שתק ולא אמר שהוא עברי, ועל כן לא נכנס לארץ ישראל ולא נקבר בה.³

¹ ברכות ה ע"א.

² שם.

³ ע' ילקוט שמעוני, ח"א רמז תתיך; מדרש תנאים דברים, לא יד.

כתוב בספר תהילים: "שכון ארץ ורעה אמונה"⁴, ואמונה זה סדר זרעים.⁵ אמונה שייכת בדבר שהוא נעלה יותר מטעונים שכליים רציונאליים. אמונה מלשון אמון, כשיש משהו שאינו שקוף ואינו מובן מעליו – שייך בו אמון. בניית אמונה זה בניית קשר מעל לרציונל ומעל הכדאיות. הקשר לא"י צריך להתרומם בבחינת אמונה, וכדי להשיג את הקשר לארץ ישראל צריך להתרומם לראיית אמונה. עיקר הקשר שלנו עם ארץ ישראל זה אמונה. לא סתם הקב"ה עושה לנו ניסיונות בכדי לראות אם אנו מחבבים את הארץ מתוך אמונה, לרומם את הקשר האמוני, "וארשתיך לי באמונה".⁶ בתחילה השיקולים הם אינטרסנטיים, ובהמשך נבנה קשר יותר מרומם, קשר של אמון. ואפילו עם כל ההשערות ה"שכליות" הם נגד הישיבה בארץ, הקב"ה עושה לנו את ההיפך מן ההיגיון בכדי שנבוא לארץ ישראל מתוך יחס של אמונה. ויש לדעת, שאם נותנים בארץ אמון – היא מחזירה לנו אמון! גידול הפירות והשבחת האדמה הם בעיקר באמצעות האמונה. כשם שבלי חרישה וזריעה לא יהיו גידולים – כך גם בלי אמונה לא יהיו גידולים. כשאדם מלא אמונה בארץ, היא מגדלת הכל מעצמה. "ונתנה הארץ פריה",⁷ הארץ נותנת מעצמה; וכך גם לפני שנת שמיטה, כשמאמינים בארץ – היא נותנת יבול לשלוש שנים.⁸ האמונה מביאה ברכה. צריך אמונה של עם, ולא רק של יחידים. המרגלים כפרו באמון הזה, הם רצו להשוות את ארץ ישראל לשאר הארצות, שאין באדמה עצמה ערך. אולם הארץ היא דבר חי, היא ארץ חיים,⁹ יש לה צלם אלוקים. "וראיתם את הארץ מה היא"¹⁰ – תעמיקו להתבונן מעבר למבטים השטחיים ותראו את החיות של הארץ.

כדי לבנות אמונה צריך להתרגל למחשבות, לסולם ערכים, לצורת התבוננות שלא לקוחה מבית מדרשם של אומות העולם. למי שמושפע כל הזמן מהמושגים של אומות העולם קשה לבנות עולם מושגים של אמונה, של ראייה עמוקה יותר. גם האמון המשפחתי נעלם בעקבות צורת המחשבה של אומות העולם, כי צורת מחשבה זו ממוטטת את מושג האמון, אין אמון באף מישור חיים.

"אל תבטחו בנדיבים",¹¹ הכוונה לשרים,¹² ההסתכלות על השיקולים הפוליטיים "הנורמאליים" היא הביטחון בנדיבים, ולעומת זאת – "אשרי שאל יעקב בעזרו".¹³ צריך עצמאות מחשבתית, צריך לצקת אמון בד', אמון בעם ישראל, אמון בארץ ישראל. אברהם אבינו עזב הכל כדי להגיע לארץ ישראל, הוא האמין בד' ובארץ ישראל, ועל כן נחל את הארץ. אין זה מספיק לצאת מחוץ לארץ רק באופן פיזי, אלא יש לצאת מצורת החשיבה ששייכת

⁴ תהילים לז ג.

⁵ שבת לא ע"א.

⁶ הושע ב כב.

⁷ ויקרא כה יט.

⁸ ויקרא כה כ-כב.

⁹ מדרש תהילים נ: "אתהלך לפני ד' בארצות החיים – זו ארץ ישראל". אורות ארץ ישראל ס' ח.

¹⁰ במדבר יג יח.

¹¹ תהילים קמו ג.

¹² עיין ראב"ע ורד"ק תהילים מז י.

¹³ תהילים קמו ה.

לחוץ לארץ. ברור שאם כל החוקים מתנהלים לפי חוקות הגויים, הדרישה תהיה לפנות ישובים. יש להאמין ולהתנער מהתהיות אם זה חוקי או לא לשבת בארץ! כדי לזכות בקדושתה של ארץ ישראל צריך להתנער מחוקות הגויים, כי ההליכה בהם רק גורמת לנו לביזיון עצמי. צריך עצמאות רוחנית.

איננו אומרים את הדברים מתוך שנאה או מריבה עם מישהו, אלא מתוך הצורך לעשות בירור אמתי לגבי סוגיות אלו. איננו שונאים אף אחד, והשיטה איננה במריבות, אלא בבירורים נוקבים. זוהי סוגיה תרבותית, והיא לא נעשית באמצעות שנאת חנם או מלחמות. ארץ ישראל צריכה להיות מעין עולם הבא, ללא מריבות,¹⁴ לא לפגום בקדושתה של ארץ ישראל. ומכל מקום, צריך לומר דברים שהם לפי תורת ישראל. למה דברים של מלכי אומות העולם הם יותר מדבריו של דוד המלך? ממתי היחס שלנו לארץ ישראל הוא רק יחס כלכלי? אנו לא תופסים את ארץ ישראל בגלל השבח החיצוני שלה, אלא אוהבים אותה מצד עצמה ומצד גודל האמונה בערכה ומעלתה.

היום צריך לדבר גם על ירושלים. ירושלים איננה כדאיות בטחונית או כלכלית. בזמן נתינת אמון אנו מזכירים את ירושלים, "אעלה את ירושלים על ראש שמחתי", כדי להראות את האמון שיש לנו בירושלים. היהדות בנתה את האמון שלה בכל רובדי החיים באמצעות האמון בירושלים, שלא נעזוב אותה. אם עוזבים את ירושלים – ממוטטים בזאת את האמון בכל חיינו. איננו מזכירים את ירושלים בכדי שלא נשמח יותר מידי, או כדי לדכא חתן וכלה, אלא שאנו מבררים את מושג האמון בזמן בניית אמון בין בני הזוג, ועל כן כל המשמח חתן וכלה כאילו בנה אחת מחורבות ירושלים.¹⁵

¹⁴ עיין סנהדרין כד ע"א: "נועם – אלו תלמידי חכמים שבארץ ישראל שמנעימים זה לזה בהלכה". ע"ע נדרים כב.
¹⁵ ברכות ו ע"ב.